

צ'בזטי מזהר"י

קמא

דף קטו:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רלו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

תורה אור
 בראשית וישב לו (ו) והנה
 אֶתְנֵנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ
 הַשָּׁדָה וְהָנָה קָהָה אֲלֵמִי וְגַם
 נִבְכָּה וְהָנָה תִּסְבִּינָה אֲלֵמִיכֶם
 וּתְשַׁמְתִּינֶן לְאֵלֵינוּ:
 תורה רלה
 הושע ט (ו) כְּעֶנְבִים בְּמִדְבָּר
 קִצְאִי יִשְׂרָאֵל כִּבְבוֹרָה
 בְּתִמְנָה בְּרִאשִׁיתָה רִאִיתִי
 אֲבוֹתֵיכֶם הָקָה בְּאוֹ בְּעַל
 פְּעוֹר וַיָּזוּרוּ לְבִשְׁת וַיִּזְוִי
 שְׁקִנְצִים כְּאֶתְנֵם:
 תורה רלו
 בראשית ויצא כט (לו) וַתֵּהָרֶם
 עוֹד וַתֵּלֶךְ בֶּן וַתֹּאמֶר עֲתָה
 הַפַּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי
 יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל כֵּן
 קָרָא שְׁמוֹ לָוִי:
 תהלים קט (קסא) שָׁרִים
 רַחֲמֵי חֶסֶד וּמִדְּבָרֶיךָ
 וַיִּשְׁמַדְךָ פֶּחַד לִבִּי:
 תורה רלט
 תהלים קכב (ח) לִמְעַן אֲחִי
 וְרֵצִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ:
 וִיקְרָא קְדוּשִׁים יְיָ (יח) לֹא
 תִקֵּם וְלֹא תִסָּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ
 וְאֶהְיֶה לְרֹעֶךָ כְּמִוֶּךְ אֲנִי
 יְהוָה:
 תהלים קכ (ו) אֲנִי שְׁלוֹם
 וְכִי אֲדַבֵּר הָקָה לִפְלִתְךָ:
 עמוס ד (יג) כִּי הֵנָּה יוֹצֵר
 הָרִים וּבִכְרָא רִת וַיִּמְגִּיד לְאָדָם
 מָה שְׁחָה עֲשֵׂה שְׁחָה עֲשֵׂה
 וְדָרְךָ עַל גְּבַתִּי אֲרִץ יְהוָה
 אֶלְהִי צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
 תהלים לט (ד) חֶסֶד לִבִּי
 בְּקִרְבִּי בְּהִגָּיִי תִבְעֶר אֶשׁ
 בְּדָרְתִּי בַּלְשׁוֹנִי:

קטו: ליקוטי

מלכין, וזה שנאמר ביוסף [א] והנה קמה אלומתי [ב]:

רלה [ג] דע שמי שהולך ונחלק ונופל, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מתבייש מזה, זה בא על ידי שפגם בשמחת יו"ט.

כי יו"ט נקרא רגל, וגם נקרא מועד, וע"י שפגם בשמחת יו"ט, נעשה מזה רגל מועד, ע"כ רגלו מועדה ונפל. וזה השחוק ששוחקין, הוא בחי' השמחות נפולות מפגם השמחת יו"ט. וע"כ מתבייש, כי ע"א נקרא **בושת** (הושע ט [ד]), והמבזה את המועדות כאלו עובד עכו"ם (פסחים קיח) ע"כ באה עליו בושה. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה רק כדי להזכירו שישוב :

רלו [ה] מי שנוהג רבנות בכשרות ובתמימות כראוי, עי"ז זוכה שיעלה לגדולה לסוף ימיו, וכל מה שנחשב לגדולה באותו הדור, הוא עולה לגדולה זו, כגון בדור הזה שעיקר הגדולה והכבוד הוא כשמהויקין אותו לצדיק מפורסם, אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפורסם גדול, אף שבאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט : ונותנין לו שכרו קודם שיוצא מן העולם [ו] ואח"כ וכו' :

רלו [ז] עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, כמובא בזהר (שמות ד' יט ע"א) שעיקר הניגון מסמרא דליוואי, וזה שאמרה לאה **הפעם ילדה אישי אלי** [ח]. שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחי' הניגון וכלי שיר לעולם **הפעם ילדה אישי אלי** 'בודאי'. כי התחברות שני דברים הוא ע"י ניגון וכלי שיר, והבן [ט]. וזה בחי' כלי זמר שמנגנין על חתונה : **שרים רדפני חנם** [יג] ר"ת **רחש** [יד] : "זה הענין הם דברי צחות שאמר על עצמו, שהיו נוהגין ליתן לו **רחש** [טו] המגיע להרב. ופ"א עמדנו לפניו בעת שהי' חתונה בעיר, ואמר אז ענין הנ"ל מענין כלי זמר שמנגנין על החתונה כנ"ל. וכי כן היה דרכו בקודש, שע"פ רוב היה אומר תורה מעין מה שהיה נעשה ונדבר אז באותה העת כאשר יתבאר מזה במ"א [טז]. ואז היו משיחים לפניו מענין **רחש** המגיע לו. ענה ואמר בודאי מגיע לי **רחש, שרים רדפני חנם** :

רלה [יז] **כששני** אנשים מחולקים ביניהם על איזה ענין, וכשיבוא השלישי אף שאינו יודע כלל מענינם, אזי יסכים עם אחד יותר מעם חבירו, זה מחמת שהאחד סמוך לשרשו יותר מחבירו. כי בודאי א"א שיהיו שוים לו כאחד, כי אין שני אנשים שווין, וא"כ "בודאי אחד סמוך לו יותר, ומזה בא שהוא מסכים עם זה, והבן :

רלט [יח] **על ידי מחלוקת** אי אפשר לדבר [יח], כי עיקר הדיבור הוא משלום [יט], כמ"ש (תהלים קכב) **אדברה נא שלום**. וע"כ צריך כל אחד קודם התפלה לקבל על עצמו מצות עשה **ואהבת לרעך כמוך** [כ], כדי שע"י שיש אהבה ושלום, עי"ז יוכל לדבר בתפלה. אבל כשאין שלום ויש מחלוקת, א"א לדבר. וע"כ אפי' אם אחד רוצה שלום, רק שהם חולקין עליו, עכ"ז אין השלום בשלימות על כן א"א לדבר ולהתפלל אף

רלה רלו רלו רלט רמ

מוהר"ן

שהוא איש שלום, מאחר שהם חולקין עליו. וזה שאמר דוד העי"ה²² (שם קב) **אני שלום**, כי אני איש שלום ומצידי היה שלום עם כולם, ועכ"ז **וכי אדבר, המה למלחמה**, היינו שאף שאני שלום, עם כל זה א"א לדבר מחמת המלחמה והמחלוקת שהם חולקין עלי כנ"ל : **והנה** כל הדיבורים הם משלום כנ"ל, וע"כ מי שהוא בבחי' שלום, יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם, כמו הקב"ה שנקרא שלום [כז], שהוא יודע כל הדיבורים של כל העולם, כ"ש (עמוס ד) **ומגיד לאדם מה שיחו**, כי כל הדיבורים באים משלום כנ"ל. וזה אותיות **שלום** ר"ת **ומגיד לאדם מה שיחו** :

כל הדיבורים באים מחמימות, ומי שיש בו חמימות הרבה מדבר הרבה [כח], וכן מי שנתקרב ואין בו חמימות, אין יכול לדבר, כי הדיבור הוא מחמימות [כח], כמ"ש (תהלים לט) **חם לבי בקרבי כהגיגי תבער אש דברתי בלשוני**, והוא שלהובא דנורא [כח] וכו' :

רמ [כח] **כל** ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת, וע"כ כשמקורב להצדיק האמת, יוכל לקבל בקל את מה שצריך לו, הן עשירות או בנים, אבל כשהוא רחוק מהצדיק אזי בא לו בקושי גדול, כי כ"א מקבל עשירות או בנים לפי המזל שלו [כח], והמזל מקבל ההשפעה מהצדיק, כי משם באים כל ההשפעות, וע"כ כשהוא רחוק מהצדיק, אזי המזל צריך לעשות לו כח גדול, כדי לקבל ההשפעה מהצדיק. מחמת שהוא רחוק ממנו. וע"כ נמצא בזה חילוקים רבים. לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה, ונשאר העשירות ליורשין, ולפעמים הוא מת עי"ז שמקבל עשירות וגם אוכד את העשירות, וכן חילוקים רבים. והוא כמו למשל כשאחד רוצה להגביה משא כבד, והוא מכנים כל כחו להגביה המשא מחמת שכבדה מאוד²³, ולפעמים מגביה המשא, אבל מחמת גודל הכח שהכנים בזה נעקרו ונתלשו מעיו בקרבו עד שמת מחמת זה, אבל יכול להיות שאעפ"כ נשאר המשא בידו. ולפעמים מחמת שנתלש בקרבו נפל גם המשא מידו. נמצא שזה מת מחמת שהגביה המשא וגם המשא לא נשארה אצלו אפי' לבניו. כמו כן בהנ"ל, מחמת שהמזל צריך לעשות לו כח גדול כדי לקבל מהצדיק ההשפעה, מחמת שהוא רחוק ממנו, מחמת זה יכול להיות כמה חילוקים כנ"ל. אבל המקורב להצדיק, אזי אין המזל צריך לעשות לו כח, מחמת שהוא קרוב אצלו: אבל עכ"ז, לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק האמת, ועי"ז אוכד העשירות. דע כי זה מחמת שהוא רואה דבר יקר גבוה מאוד, ואע"פ דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג), ומחמת שהמזל רואה דבר יקר ונעלה מאד, עי"ז משליך העשירות מאצלו, כמו מי שנושא משא של נחושת, ורואה זהב ואבנים טובות ויקרים, אזי משליך הכל ורץ והומץ את הדברים היקרים, כמו כן מחמת שנתקרב ורואה יקר מפז

²² ויקרא יט יח. ופעי"ח שער עולם העשיה סוף פ"א. ושער הכוונות תחילת דרוש ברכת השחר ד"ה קודם שהאדם יסדר תפלתו. ושער הגלגלים סוף הקדמה לח ד"ה גם הוהיר מורו.
²³ בדפ"ר ל"ה המעיה, בתקפא – העיה, ומתורו – המעיה
 שבת י:
²⁴ לפני הקב"ה (קיצור לק"מ)
²⁵ עיין לקמן תורה סוף תורה מט תנינא
²⁶ לשון זה נמצא בזהר ויצא קנד: בסתרי תורה שם. (וע"ש במפדס) וכלא שכיח התמימות שמתכלת המלכות פה מצינא לינא (וע"ש)
²⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁸ מועד קטן כח, וזהר וישב קפא. בני חיי ומוזנא לא בזכותא תליא מלתא אלא בזכותא תליא מלתא. ובוהר שמות ו. וזהר רע"ט פנחס רטו: ועיין ספר הליקוטים (להארי"ל) – ריש פרשת תולדות
 מתורו – מאד

* בראשית לו
 ע"ש ילקוט ראובני בשם פי' רלב"ק על ע"מ. [הוא פירוש "ויאל משה" על עשרה מאמרות חיקור הדין ח"ד פי"ז סק"ג וע"ש עוד]
 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 בלוח טעויות תקפא בסוף ח"א ציין שיש כאן טעות וכתוב שמהת (ולא כתב שחוקן בחלק מהטפסים) ובתקפא גיטין שחוקן, ובבגדל ואוצר נראה טעות לא בבגדל.
 ע"ש פרש"י פסוק י'
 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 עיין ספר חסידים סימן פד
 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 בראשית כט
 בתשכ"ט – בודאי
 עיין לק"ה ק"ש ד' יא, פו"ר ג' מאמצע אות כז ושיחות הר"ן רעג

* תהלים קט [קסא]
 עיין בן יהוידע שבת פו: בשם שערי ג"ע שהוא שם קדוש מועיל לזכירה ולגרש החיצונים ע"ש
 כל ענין הרחש ומה שבסוגריים הוסיף מוהר"ג בתקפא וצ"ע שפתח סוגריים ולא סגר אותם ונראה שצריך לסגור בסוף המאמר.
 רח"ש ר"ת רב חזן שוחט שמנהג קהילות ישראל להתחייק
 עיין שיתות הר"ן קנא וח"מ תיג וימי מוהר"ג ח"א אות ה', ואות כו (ד"ה אח"כ נסעתי למאהלוב), ואות לט (ד"ה בתוך כך הלכתי), ואות מ' ועוד
 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 מתורו – בודאי
 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
 בבורים דקדושה (קיצור לק"מ)
 עיין תורה נו אות ח'

מאמר מי שנוהג רבנות בכשרות

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

במה שאמרו חז"ל (פסחים פ"א) הרבנות מקברת את בעליה, מבאר כאן רבנו שאפילו רב הנוהג רבנותו בכשרות ותמימות כל חייו, בסוף ימיו מנסים אותו בכבוד למעלה ממדרגתו להחשב צדיק מפורסם, ואם לא יעמוד בנסיון מאבד חלקו בעוה"ב. וקמשימע לן שצריך כבר מתחילת קבלתו את הרבנות כל חייו להתפלל שלא יהיה נעשה מפורסם של שקר.

ליקוטי הלכות

אין

שיחות השייך לתורה זו

שיש"ק חדש ח"ג אות תרסו – המאמר "מי שנוהג רבנות בכשרות וכו', ונותנין לו שכר קדם שיצא מן העולם, ואחר כך וכו'" – אמרו רבנו ז"ל על אחד מהגדולים שבהם עלתה לו, וסיים רבנו ז"ל ואמר: "אין צום סוף בליבט ער א נאר" – "ולבסוף הוא נשאר טפש".

שיח שרפי קודש – ח"א אות קעג – בה אמר רבנו ז"ל: שכל צדיק הדור האמת לאמתו יש לו בזה להנהיג העולם כמו שהוא יודע, והצדיקים הקדמונים היה עקר תשובתם סגופים ותעניות, ורבנו ז"ל אצלו עקר התשובה לברוח מן הכבוד ולסבול שפיכות דמים ובזיונות. (שם פג). (עיי' בליקו"ה או"ח ח"ב הל' בה"פ ה, יא, דף צט: ק. ולהלן סעיף קעה, ותרנ"ב).

בענין החוב לברוח מפרסום של שקר

שיח שרפי קודש – ח"ג אות תקמד – אמר רבי אברהם בן נחמן בכל מקום שמדבר רבנו מענין "מפרסמים של שקר", צריך כל אחד מאנשי לבנו ולחשב זאת על עצמו, שיזהר וישגיח כל אחד שלא יעשה חליצה שום פעולה של פרסום וכבוד ושישיגיה שלא יעשהו אחרים למפרסם של שקר, ולא יתן שיטעו בו אחרים.

שיח שרפי קודש – ח"ו אות ריד – היה אומר רל"ז ללענין הכתוב 'דבר שקרים לא יכן לנגד עיני' (תהלים קא), שיש בכלל זה גם אדם זה שאינו נזהר בפרסומו וגורם שידברו עליו דברי שבח וכבוד שקריים, וגם עליו נאמר 'דובר שקרים לא יכן לנגד עיניו יתברך', שכמו שאסור לו לדבר שקר, כמו כן אסור לו לגרום שידברו עליו אחרים שקרים ודמיונות שאז גם הוא נכלל בכלל 'דובר שקרים לא יכן לנגד עיניו'. ועל כן לא אמר הכתוב 'מדבר שקרים' בפעל ממש. אלא 'דובר שקרים', שגם בשמתנהג באופן כזה שגורם לאחרים שידברו עליו שקרים גם הוא לא יכן לנגד עיני חס ושלום.

שיח שרפי קודש – ח"ו אות שח – על השיחה המובאת בשיחות הר"ן סימן נ"א במה שאמר רבנו ז"ל את זה תקבלו מאתי שלא להנהיג שהעולם יטעה אותנו וכו', הוי אומרים: ראש כל הטעיות והרמאיות שיכולים להטעות העולם את האדם הוא בפרסום של שקר וכבוד מדמה, שבשנותנים לו את זה הסובבים אותו יכול לפל במהרה לטעיות ודמיונות של גדלות וכבוד, על אף שלאמת אינו כי אם דמיון של שקר שוא והכל. ואין שום אדם שאינו עומד בספנה זו, כי בכל אדם ואדם יש מקום שיכול לחלחל בו חן של שקר ותאות הפרסום באיזה מדרגה ומעמד שעומד בו.

שיח שרפי קודש – ח"ו אות רנב – אמרו על המבאר בתורה ו' "שבשרודף אחר הכבוד הכל חוקרים אחריו אם הוא ראוי לכבוד הזה אם לאו שמה שאמר "הכל חוקרים", הכוונה גם למטה כאן בעולם הזה ובקור וביתר, ששואלים בשמים אם הוא ראוי לכבוד הזה אם לאו.

בענין שנהגו לברוח מכבוד

שיח שרפי קודש – ח"ג אות תסו – בעת הקדוש על היין בליל שבת, היה מתלהב מאד, ולפני פתחו את פיו לקדש היה עומד בדממה מושך זמן. פעם בשעמד כך בדרך, הפריע בן אחותו אחיו של אבא לשינסקי, את השקט, כי היה דברן מטבעו, ער בו רבי ישראל מקארדאן זכרוננו לברכה ואמר לו: שלא, שלא, ותיכף ראו העומדים איך שנשתנו פני ראב"ג זכרוננו לברכה ותיכף ומיד אמר את הקדוש. למחרת בשפגש ראב"ג את רבי ישראל, אמר לו מעט בקפידה: מה חושב הנך? אתה תעשה אותי למפורסם ותחלוק לי כבוד ובתמורה גם אני אעשה לך כך? כי ברח מכל שמץ גאווה כבוד ופרסום.

שיח שרפי קודש – ח"ה אות רכב – נענה פעם רבי מיכל בן רבי יצחק בן מוהר"ת ז"ל בסוף ימיו ואמר: מודה אני לה' על שהצילני מלהיות חזן לפני אנשי שלומנו בראש השנה, וכל זאת על אף שהפצירו בו רבים מאנשי שלומנו שיקבל משרה זו ולא אבה בשום אופן, ומשעם חיששו מגאות וכבוד ופרסום.

שיח שרפי קודש ח"ד אות תקט – רבי מתתיהו זכרוננו לברכה היה ממבשרי תלמידיו של ה"חפץ חיים". ואחת הסבות שבגללן עזב ר' מתתיהו את ישיבתו היה משום שלא סבל את רב הכבוד שבבדו ה"חפץ חיים".

שיח שרפי קודש – ח"ו אות קמב – בשנודע לרבי משה רוזנטל ו'ל' כשכבר היה חולה את חליו שלפני פטירתו, שאחד מאנשי שלומנו עומד לנסע להשתטח על איזה קבר בהר הזיתים. פנה אליו בבקשה שטוהה: אבקש ממך טובה היות ובתי שוכבת שם בהר במקום פלוני ופלוני (לאחר ששקבה חיים אחר יסורים קשים) ושם כתבו על שמה "בת" "הרב" ר' משה רוזנטל, ובכן אבקשך בכל לשון, מחק תבת "הרב", מהקבר. ולא עזבו מבקשתו, עד שהלה אמר לו שקשה לו מאד לעשות כזה משום כבוד משפחת המנוחה שלא יפגע הדבר בכבודם חלילה ורק אז עזבו והניחו לו.

שיח שרפי קודש – ח"ג אות שסו – כשרצו אנ"ש לכבד את הרב מטשערין בראש השנה בעת הקבוץ, כפי הכבוד הראוי לו, לא הניח להם לעשות זאת, ואמר להם בהלצה: "את הרבנות השארתי בטשערין". דהיינו שבא לאומאן לבדו כאיש פשוט ללא הרבנות, כי רצה שיחשיבו אותו בראש השנה כאחד מאנ"ש הפשוטים. "דאס רבנות האב איה אבער גילאנז אין טשערין".

שיח שרפי קודש – ח"ג אות תסט – כששהה פעם רבי אברהם ב"ר נחמן בעיר ראדזין, בקר שם אצל הרב, הלא הוא הרב מראדזין "בעל התכלת", התלהב והתפלא הרב ממנו מאד עד שצוה לאנשיו שיתפרו עבורו בגד משי בדרך הרבנים, כשנודע הדבר לראב"ר נ"ע עזב תיכף את העיר. כל כך ברח משמץ פרסום וכו'.
 שיח שרפי קודש – ח"ג אות רפט – באומאן נהגו למכור את העליות לתורה שבימי ראש השנה, ביום ערב ראש השנה, וכן לא היו מארגנים כמה מנינים לקריאת התורה אלא רק מנין אחד, פעם קנה רבי יחזקאל העשיל זכרוננו לברכה את הקריאה "לוי", אולם למחרת בעת הקריאה צוה להגבאי לכבד בעליה זו את רבי נחמן טולטשינער זכרוננו לברכה, שגם כן היה לוי בידוע, לאחר ראש השנה בשבא לפרוע לרבי נחמן טולטשינער את שכר העליה אמר לו רנ"ט בקפידא, שעוד פעם לא יעשה כך בהפטירו, בשקונים עליה צריך לבד לעלות לתורה, כי לא סבלו אנ"ש את ענין הכפודים וגיוני הכבוד.

בענין מי שלא יודע לקבל כבוד כראוי

שיח שרפי קודש – ח"ו אות שטט – היו ממשילים ואומרים לענין הכבוד שמכבדים העולם את אחד והוא למעוט שכלו טועה בעצמו שאכן מגיע לו הכבוד: דומה הדבר לסוחר שנכנסים אליו לחנותו סוחרים וקונים רבים ולרב התרגשותו וצהלתו מהמית הקונים הרבים שובח להשגיח ולנהל היטב את מכירת הסחורה ואינו שם לב להשגיח נכון על האנשים המזונבים בסחורתו. כי צריך האדם לדעת לנהל היטב את סחורתיו שהם המצות והמעשים טובים שלו ולמלאות את חנותו בסחורה הגונה ולהשגיח לבל יחסר לו בלום ממעשים טובים, ולא יתבלבל מכל הסובב אותו, והמשבחים סחורתו וכדומה, כי אם לאו פשיבוא עת חשבון יראה שלא די שלא הרויח אלא עוד הפסיד הרבה ונשאר בחובות גדולים.

שיח שרפי קודש – ח"ו אות תיט – רל"י זצ"ל היה אומר: צריך האדם הפשוט הרבה תפלה וזכות גדולה ורבה מאד מאד, שיזכה לעבר כן בעולם הזה משך ימי חייו מברך בלי דמיונות שוא ואמיונות פזיות ועניי גדלות וכו'. והיה אומר שבמשך שנות חייו הכיר אף מעט אנשים שזכו לעבר ולגמר חייהם כן בעולם הזה בלי דמיונות שוא וחיו באמיונה ברה זכה ונקיה משך כל ימי חייהם, ועבדו את ה' בתמימות כל ימי חייהם, אשרי חלקם.

בענין איש פשוט הרוצה כבוד של צדיק

שיח שרפי קודש – ח"ב אות תקג – מוהרנ"ת פירש את המשנה: "הקנאה והתאנה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם", והיינו אדם שיש לו קנאה ותאנה ויודע ממדריגתו ואינו מרמה את עצמו צדין יש לו תקנה, אולם כשלא די שיש לו קנאה ותאנה רעות, עוד הוא חפץ גם בכבוד אפי' המדות רעות הללו מוציאות אותו מן העולם ואין לו תקנה לשוב בתשובה. והנה הקנאה והתאנה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם.

בענין הבזיון שיהיה למי שמפורסם כצדיק יותר ממה שהוא באמת

שיח שרפי קודש – ח"ו אות רכא – אמרו אנשי שלומנו לענין הבושה הגדולה שיש למעלה לאלו הקטנים במעלה המתגאים או מקבלים גדלה שאינו ראוי להם, שכמו שנהוג כן בעולם כשמיגיע אדם עשיר וסוחר רם מעלה לשום מקום מחוץ לארץ מכריזים ומכינים את הצבור לבוא ולקבל פניו ומכינים מקום גבוה ומנשא שבו יוכל לבוא ולשטח ולהניח סחורתיו כדי להראות לעם מטיב סחורתיו וממה שהביא וסחר שם במרחקים. כמו כן משול הדבר לזה האדם המגיע מכאן עולם הזה שם למעלה, ומאחר שכאן בעולם הזה שמו הולך לפניו בגדל צדקתו ומעלותיו, או שמתגאה לחשב כן. שאדם רם מעלה הוא, על כן כשמתחיל והולך ובא לבית עולמו שמחים בביאתו לחשב שהנה מגיע אדם רם מעלה כמותו ומכינים מקום עבורו וקוראים לכל הצדיקים לבוא ולחזות בנעם ויוו ולראות במעלת וטיב סחורתיו שהביא, והנה אם נכון הדבר מה גדל שבו והשמחה שיש שם, וכלם רוצים ומתהדרים בקרבתו, וחלילה חלילה להפך מה גדל הבושה כשמתחיל להוציא דמיונותיו והבליו, וממעשים הרעים ומניחים ומסדרים לפני כל את עונותיו וסרחונותיו ה' וכי אפשר לתאר גדל עצם צער הבושה שהיה לו.

וזה בחינת הנאמר בשבח הצדיקים שמשבחים אותם בביאתם ואומרים 'פנו מקום' לזה הצדיק שמגיע וכו', כמו שאמרו רז"ל כמה פעמים. (ברכות יח: כתובות עז: ובוזר מדרש הנעלם פרשת נח). והיינו פנו מקום ובואו לראות בסחורתיו ובמתנותיו שהביא. וזה הצדיק אכן מניח את תכולת סחורתיו שסחר ונשא ונתן בתורה ועבודת ה' כן בעולם הזה, וזה שבח הגדול של הצדיקים שיכולים לעמוד בפרסום הנכון שם למעלה ולכלי להתבשר שם בסחורתיהם ומתנותיהם שהביאו כן בעולם הזה וזהו שסיים שלמה את ספר משלי (פרק לא) בשבח האשת חיל, שהיא מרמזת על נשמת הצדיק שהיתה פאניות סוחר ממרחק תביא לחממה, ותקם בעוד לילה וכו', סדין עשתה ותמכר וגורו נתנה לכנעני, עז והדר לבושה ועל ידי זה ותחשק ליום אחרון, ופיה פתחה בחכמה בלא בושה, וכו' וכו' אשה יראת ה' היא תתהלל ואז תנו לה מפר' ידיה ויהללה בשערים שלמעלה על כל מעשיה. ומזה יש ללמוד כמה וכמה צריך לברך ולהמלט מגאון וגדלות ומפרסום בפרט מפרסום של שקר. ובהו בכלל גם הענין שאמרו רז"ל בלשונם (ברכות נו. יומא פח) שלעתידי מסדרין לאדם עונותיו, הינו הסדור בפני כל, ואוי לה לאותה בושה וכן להפך כשמסדרין זכיותיו כמה כבוד והוד והדר, אשרי לו.

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבנו על הרבנות שמקברת את בעליה (פסחים פז): בתורה נז ביאר כיון שנענש על חטאי אנשיו אם לא הזהיר והוכיח אותם. ובתורה יח תנינא סכנה להיות מפרסם שבקל אפשר להכשל בעבירות החמורות ביותר. ובתורה יח כתב שאין לאדם לקבל שררה ומנהיגות כי אם כשיש לו אמונה שלמה שאין שלמות אחריו דאל"ה יכול לבוא למינות ואפיקורסות ח"ו. ובתורה קלא שהיא סכנה גדולה אם יפגום בכבוד כחוט השערה יוכל להסתלק ח"ו ע"ז. וכן ביאר בתורה סז. ובתורה ה' תנינא אות ה' מבאר שמנהיגים שמתנהגים ברבנות וממשלה ומושלים בגאווה על עם דל בחנם, על ידם מתגבר ניאוף בעולם. ובישיחות הר"ן מזו שהתאווה של כבוד ומנהיגות היא שטות כי אפילו בעוה"ז הוא מלא יסורים על ידה. ובתורה קצד שדומה לשר המלך המקבל לעצמו את כבוד המלך בפני המלך. ובתורה ד' אמר שרק מי שביטל חומריותו בתכלית יכול לשמוע שבחיו ולא ליפול לגאווה, והיא מדה נוראה עד שעליה אמר הקב"ה (סוטה ה.) אין אני הוא יכולים לדור בעולם. וראה תורה פ' תנינא שלא מצינו בדור הזה מי שמבקש התנשאות לשם שמים על כן צריך לברוח מהכבוד ולא ממנים אלא מי שצריך לפייסו שיסכים.

בתורה זו נראה כוונת רבנו לבאר עד כמה צריך אדם להיזהר מקבלת כבוד, וכבר דיבר מזה הרבה כנ"ל בתורה ד' שא"א שלא ליפול לגאווה, ובתורה פ' שא"א לנהוג שררה לשם שמים בלבד, רק הבורח ממנה, אבל גם בזה כבר אמרו בירושלמי^{1/2} שאע"פ שכל ימיו יהיה בורח, אם יתפייס לקבל שררה, היא תגרום לו לחפון בה, וממילא מתקיים בו כנ"ל, שא"א שיהיה לשם שמים. וכתב בספר חסידים (פד) אל תשמח לבך אם יכבדוך, כי לפי הכבוד והנאה שיש לו לאדם בעוה"ז על מעשיו, מנקין מזכיותיו בעוה"ב. ומשמע שדווקא על הנאה מכבוד מנקים ולא על הנאה משאר תאוות וצ"ע.

וראה בלק"ה חובל (ג' ב') עפ"י המבואר בתורה סז הסכנה בקבלת כבוד, עפ"י מבאר מוהרנ"ת מדוע כל כך חמור עונש המלבין פני חברו ברבים, שלבד ממה שנידון כרוצח כיון שאזיל סומקא, הפגם בכבוד ישראל הוא פגם בכבודו ית', כי ישראל וקב"ה אחד, לכן מידה כנגד מידה מאבד חלקו בכבוד העליון, שהוא חלקו בעוה"ב כי עיקר הסתלקות הנפשות הן אל הכבוד שהוא שרשם, כמ"ש כבוד ה' יאספך, והוא חלוקא דרבנן. וכעין זה מבואר במדרש שמואל בסוף ביאורו לאבות (ג' יא) שעובר על דבר ה' בזה, וביאר התניי"ט שם כי נפש ישראל חלק אלוך ונברא בצלם אלקים.

ונראה לומר כשם שכבוד שאדם לוקח מחברו, ע"ז שמבזה אותו, נחשב כמבזה כלפי המעלה, הכי נמי כשאדם לוקח לעצמו כבוד במקום להחזיר אותו לכבוד שמים, עובר על "דבר ה' בזה", כי חולק לעצמו חלק מכבודו ית'. ואין הכוונה שהוא כגולן, אלא שפוגע בעצם הבריאה, כי כל העולמות נבראו לכבודו ית', כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', ועל הכבוד עומדת כל המציאות כולה (עיין תורה עא תנינא)^{1/2}.

כאן רבנו מדבר על רב כשר ותמים, שדייקא ע"ז זוכה בסוף ימיו לעלות לגדולה שיחשבוהו צדיק מפרסם, אע"פ שבאמת הוא איש כשר פשוט. ונותנים לו שכו בעוה"ז. הדברים כפשוטם נשמעים נוראים. על כמה רבנים אפשר להעיד שהם בכשרות ותמימות? ומדוע דווקא זה הכשר ותמים גורמים לו לאבד חלקו בעוה"ב. מה פשעו?

אבל לפי ההקדמה הנ"ל נראה לומר שבאמת אע"פ שרבנו מעיד עליו שהוא כשר ותמים מאידך גם אומר שהוא איש פשוט, ולא ראוי לכבוד של צדיק גדול. נמצא שבוודאי הכשרות והתמימות של רבנותו היא בין אדם לחבירו, ובין אדם למקום בשלימות, חוץ מדבר אחד, שכיון שהוא לא צדיק גדול שזכה לבטל חומריותו, לכן בוודאי שאע"פ שאינו מתנשא על בני אדם, אבל נכסף לכבוד יותר גדול ממה שיש לו. ונראה שרמז לזה רבנו במה שכתב שזוכה בסוף ימיו לכל מה שנחשב בדור הזה לגדולה והכבוד. לכאורה די היה לומר שזוכה לגדולה, ונראה

² ירושלמי פסחים פ"ו הל"א – אמר רבי יושוע בן קבסיו כל ימי הייתי בורח מן השררה עכשיו שנכנסתי כל מי שהוא בא ומוציאני בקומקום הזה אני יורד לו. מה הקומקום הזה כוונה ומפציעו מפחם בו כך אני יורד לו.

¹ תורה עא תנינא – כי כבוד הוא תקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו" וכו' (יומא לח), הינו בשביל כבוד השם יתברך. כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, ששבביל זה הכבוד היה אותו המאמר. כי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שיגיע כבוד זה להשם יתברך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שיגיע אותו הכבוד להשם יתברך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם יתברך, אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל: ועל כן בשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו כשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נתנה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר, שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. ובוודאי לאו כל אדם זוכה לזה, להרגיש בעצמו התגלות כבוד השם יתברך. אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד, אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להשם יתברך, כדי שיתגדל ויתעלה כבודו יתברך, כדי שיהיה על ידי זה תקון העולם כנ"ל.

שרומו שאצלו בלבו יש לזה חשיבות, כי בסתר לבו נכסף לזה, וכן ממה שאומר ש"זוכה", וקשה הרי זה חוב ולא זכות, אלא כיון שבלבו נכסף לזה, אצלו הוא זכות.

ובאמת אם היה באמת ממעט כבוד עצמו, ומרבה כבוד שמים, ורק באיזה תאוה אחרת לא היה שלם, כנראה שע"י גהנם היה זוכה להתנקות ממנה ולהיכנס זך לג"ע. אבל דווקא תאוות הכבוד אע"פ שבתורה לא נזכר בה שום איסור^ד, כמו בשאר תאוות, כי לבד מעצם ההנאה שבה שדומה לניאוף^ה, היא הנוראה ביותר^ו מצד שהיא נוגעת לכבוד שמים באופן ישיר^ז. ורמוז בלשון חכמים לחלוק כבוד, במקום לתת כבוד, כי כל כבוד שנותנים לאדם הוא כמו חותך חלק מכבוד שמים ונותן לו, ואע"פ שאדם לחבירו מצוה לכבדו כי זה כבוד שמים שתהיה אהבה בין בני אדם, אבל כשאדם רוצה שיחלקו לו כבוד, הוא לוקח חלק ששייך להקב"ה, והוא חלקו מעולם הבא, חלוקא דרבנן שלו כמבואר בלק"ה חובל הנ"ל.

ובאמת כיון שהוא כשר ותמים לא נענש, אלא רק רומזים לו, וכמו אדם שאוכל קצת בתאוה ומגישים לו מנה ענקית לרמוז לו שאוכל יותר מדאי, הכי נמי כאן רדיפת הכבוד שלו לא ניכרת כל כך, לכן נותנים לו כבוד גדול שע"י ניכר היטב למי שרוצה להכיר, שהוא יותר מהמגיע לו, כדי לרמוז לו לברוח מהכבוד, אלא שזה ניסיון שמאד מאד קשה לעמוד בו^ח, כנ"ל בירושלמי שאחרי שכבר יש כבוד קשה הרבה יותר לברוח ממנו, ואעפ"כ הוא נסיון, ומי שלא עומד בו מפסיד חלקו. ה' ישמרנו.

קושיות

- א. צ"ע כיון שהוא כשר ותמים ולא מבקש גדולה וכבוד יותר ממה שיש לו, רק זוכה להיות מפורסם, יותר ממה שהוא באמת, לכאורה שלא באשמתו, א"כ מדוע כזה עונש חמור ביותר שנדחה מעולם הבא, שהוא עונש החמור ביותר שנענש עברייני חמור כגון המלכין פני חברו ברבים. מה שלא מצינו בשום הנאה מתאוה אחרת.
- ב. ביומא לח: כיון שעברו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב לא יחטא^ט. וצ"ע שכאן לכאורה לא חטא רוב ימיו ואעפ"כ בסוף ימיו מביאים לו ניסיון שכמעט א"א לעמוד בו.
- ג. צ"ע לפי המבואר כאן שמי שנהנה מכבוד מנקים לו מזכויותיו בעוה"ב, מדוע לא נזכר בחז"ל כמו שאמרו בתענית כ: על מי שנהנה ממעשה ניסים.
- ד. צ"ע מדוע לא אמרו חז"ל שמי שמכבדים אותו יותר מהראוי לו אין לו חלק לעולם הבא. כמו שאמרו על כמה עבירות בפרק חלק בסנהדרין? ורק אמרו במסכת כלה ודרך ארץ פ"ט שנא את המכבדך שלא תתמעט חכמתך. אבל לא רמזו שמאבד חלקו לעולם הבא? וזה גם בשאר ספרים לא נמצא ורק רבנו מדבר על זה בכזו חומרה ומזהיר מפרסום של שקר.
- ה. צ"ע הרי יש הרבה שלא נוהגים בכשרות ותמימות, ומדוע דווקא זה שכן כשר, דווקא אותו מעמידים בניסיון שא"א לעמוד בו, ויאבד חלקו בעוה"ב שאין עונש גדול יותר מזה. והרי אמרו (ע"ז ג.) שאין הקב"ה בא בטרוניא

^ד באבות אמרו הקנאה והתאוה והכבוד מוציאן את האדם מהעולם. ובעירובין ג: שכל המחזיר אחר הגדולה היא בורחת ממנו, וכל הבורח ממנה היא רודפת אחריו. במסכת כלה ד' ודרך ארץ ט' אמרו שנא את המכבדך. ורק הרמ"ק בתומך דבורה פ"ב אומר לברוח מהכבוד כעצה לזכות לענוה. ובספר חסידים פד שמנכים לו מזכויות בעוה"ב, אבל שהיא טכנה נוראה להסתלק מעוה"ז נראה שרק רבנו מזהיר כל כך.

^ה פסיקתא רבתי – פרשה כב – לא תשא אמר רבי זעירא אם בשבועת שוא הכתוב מדבר הרי אמר לא תשבועו בשמי לשקר (ויקרא י"ט י"ב) מה ת"ל לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא שלא תקבל עליך שררה ואין אתה ראוי לשררה רבי מנחמן אמר רבי יעקב (מ"ר) (משם ר') מני מייתי לה מן הדא אל תצא לריב מהר (משלי כ"ה ח') לרב כתב לעולם אל תהי רץ אחר שררה למה כן ומה תעשה באחריתך בהכלים אותך ריעך (שם) (למה) (ולמחר) הם באים ושואלים לך שאילות מה אתה משיבם רבי מנחמא בשם רבי תנחום בי רבי חייא רבי מני בשם רבי יוסי בר זבידא מייתי לה הכי נואף אשה חסר לב (שם ו' ל"ב) הא כל המקבל עליו שררה בשביל ליהנות ממנה אינו אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אשה משחית נפשו הוא יעשנה (שם)

^ו כנ"ל בלק"ה חובל. וגם בעניין ההתקרבות לצדיק היא המניעה הראשונה כמבואר בשיח קודש ח"א תרנב – אָמַר מוֹהֲרַנְ"ת זְכַרְוֹנוֹ לְבִרְכָּהּ: עָבַר עֲנִין רַבְּנֵי זְצוּק"ל צְרִיכִין לְהִיּוֹת נָקִי מִן הַקְּנָאָה וְהַתְּאֵהָ וְהַפְּבוֹד מִכָּל וְכָל לְגִמְרִי, אִךְ מִה יִכְלִין לַעֲשׂוֹת אִם הָאֲדָם מְקַנָּא אוֹ נִכְשֵׁל בְּתַאֲוָה, הֲלֹא אָנוּס הוּא, וְעַל כֵּן אִף עַל פִּי כֵן מְקַרֵּב אוֹתוֹ רַבְּנֵי זְצוּק"ל, אוֹלָם בְּשִׁרְצָה עוֹד גַּם פְּבוֹד, "נֹו שְׁטִיזְשֵׁעַ אֵין דְּעַר זֵייט", וְכֵן אָמַר פֶּעַם בְּלִשׁוֹן אַחֵר: אִם יֵשׁ בָּךְ קְנָאָה וְתַאֲוָה, הֲרֵבִי מְקַבֵּל אוֹתָךְ, אָבָל אֵת פְּבוֹדְךָ אֲתָה מְכַרָּה לְזִרְק לְגִמְרִי. (אָבְנִי"ה פְּרָזֵל, שם). (וע"ע לעיל בסעיפים: קעג, וקעה).

^ז ואולי אפשר לבאר העניין עפ"י המבואר בב"מ נט. שהמלכין פני חברו יורד לגהנם ולא עולה ונראה הטעם כי כל עבירה היא זהמה חיצונית על הנפש הקדושה של ישראל ובגהנם נשרף הזהמה ונשארת נפש זכה, אבל הפגם בכבוד ישראל הוא פגם בכבוד הקב"ה והכי נמי הלוקח לעצמו כבוד זה פגם בעצם הבריאה זה לא זהמה חיצונית אלא זהמה שבעצם בבחי' מי שהוא עז פנים לא היו רגלי אבותיו על הר סיני שזו זהמה בעצם, לכן לא מועיל לו הגהנם לכן לא עולה ממנו.

^ח שמעתי מהרב י"מ ברנר שרבי לוי יצחק בנדר זצ"ל הזהיר אותו בהיותו אברך, אם לא תצק לה' כבר מעכשיו להינצל מפרסום של שקר לא תינצל ממנו בנקוותר.

^ט תוס' ישנים ותוס' הרא"ש הקשו מרבי יוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי בסוף ימיו. ותרצו שלא מבטלים את הבחירה אבל מסייעים לו להתקדש ולהטהר בלא עמל.

עם בריותיו, ופרש"י בעלילה. דהיינו שלא מחפש להעליל עליהם אלא אדרבה להצדיקם. דהיינו שלא נותן להם ניסיון שלא יכולים לעמוד בו.

ו. האם יש עניין מיוחד לחלק העוה"ב עם כבוד, שעל כן גם הנהנה מכבוד מנקים לו מזכויותיו, וכן מלבין פני חברו חמור משופך דמו ממש, שלו יש חלק ולמלבין אין? (כמבואר באבות ג' (א')/א). עיין לק"ה (חובל בחברו ג' ב')/ב' עפ"י תורה סז שהנפש שרשה בכבוד. שלבד ממה שהמלבין פני חברו כרוצחו, כיון מבזה ישראל כמבזה את הקב"ה, כי קב"ה וישראל חד. על כן נפרע מדה כנגד מדה אם אינו מפסיק חברו שגם לעתיד אינו זוכה שתכנס ותכלל נפשו בתוך הכבוד ועל ידי זה אין לו חלק לעולם הבא, כי אי אפשר לזכות לעולם הבא כי אם על ידי בחינת כבוד ה' יאספך פי' ידוע, כי זה סוד חלוקת דרבנן שהוא בחינת הכבוד שבו מתלבשת הנפש לחזות בנעם ה' וכו'. ולפי' נראה דהכי נמי גם מי שחולקים לו כבוד שלא מגיע לו זה פגם בכבוד ה' כמבואר בתורה ו' ותורה יא שצריך להרבות בכבוד שמים ולמעט בכבוד עצמו וזה תלוי בזה.

ז. צ"ע מדוע מי שאוכל יותר מהראוי ונהנה או מי שמנאף או שאר הנאות לא אומרים שמנקים לו מזכויותיו בעוה"ב, אלא דווקא בקבלת כבוד על מה שאין בו, או הנהנה ממעשה ניסים.

ח. צ"ע כיון שקבלת כבוד כל כך נוראה, מדוע לא הזהירו את המכבד שעובר בלפני עיוור? אלא אדרבה יש מצווה לכבד זה את זה ובפרט זקן ושיבה ממש לקום לכבודם. וכ"ש רבו שלמד ממנו אפילו קצת. עיין בזה

י' דהיינו שיורד לגהנם ולא עולה ממנו כמבואר בב"מ נח:

א"ג למדו (ב"מ נט). מתמר (בראשית לח כה) שנוח לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. ועי"ש פני יהושע שלומד מתמר שהמלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעוה"ב, שהרי העדיפה לאבד עצמה לדעת, ולא להלבין פני יהודה ברבים אע"פ שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב, מוכח שמלבין חמור יותר, והוא עיון חמור מכל העברות כי אין לו חלק לעוה"ב. ועי"ש דף נח: שמלבין חמור משפיכות דמים, וכמבואר בתו"ט על אבות ה"ל כי עובר על דבר ה' בזה כי אדם נברא בצלם אלקים והוא חלק אלוהי עי"ש. על כן המלבין פניו לא עולה מהגהנם, אע"פ ששופך דם כן עולה. (במה שאמר שמלבין חמור מרוצח עיין מדרש שמאל אבות ג' יא ד"ה וע"כ המלבין) משמע שלשניהם אין חלק לעוה"ב (מהרב שמעתי חומרת המלבין פנים יותר מרוצח שבזיון הוא דבר מתמשך שנים רבות כי בכל פעם שזכור זה כאילו עבשיו ביזוהו).

י"ב לקוטי הלכות ח"מ חובל בחברו הלכה ג אות (ב) וזה בחינת אסור הגדול של הכאה וחבלה איש בפרעהו, כי החובל בחברו הוא פוגם בכבוד חברו ובנפש חברו אשר באמת שניהם אחד, כי הנפש שרשה בכבוד כנ"ל. וזה הרשע החובל בחברו שהוא כאלו נוטל נפשו, כי נוטל נפשו ממש שפאותו אבר שחובל בו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה לענין שבת. חובל במשם מאי מחיב? משום נטילת נשמה שפאותו אבר. נמצא שהחובל והמכה את חברו נוטל נפש חברו ממש. ועקר הפגם הוא מה שפוגם ביותר בכבוד חברו מה שמתכבדו מאד על ידי ההכאה, כי הבושה הוא עקר הפגם והעון הגדול ביותר. וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא נט) המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. וזה אפילו אם בישו בדרבנים לבד, מכל שכן וכל שכן כשמתכבדו על ידי הכאה ממש נמצא שפוגם בכבוד חברו וגם נוטל נפשו בידיים על ידי ההכאה והחבלה שהוא בחינת יציאת נפש מאותו אבר כנ"ל. ושני הפגמים אלו הם שייכים זה לזה, כי זה תלוי בזה, כי הנפש שרשה בכבוד כנ"ל ובשפוגם בכבוד חברו אפילו כשמתכבדו בדרבנים לבד. נחשב גם כן כאלו נוטל נפשו, כי הנפש שרשה בכבוד כנ"ל ובשפוגם וגזול כבוד חברו כאלו נוטל נפשו המלכשת בהכבוד כנ"ל ועל כן המלבין פני חברו נחשב כשופך דמים ממש, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא נח) והדם הוא הנפש, כי פגם הכבוד הוא פגם הנפש ששרשה וחיותה בהכבוד כנ"ל, מכל שכן וכל שכן כשפוגם בכבוד איש ישראל על ידי הכאה ממש נמצא שגזול כבודו ונפשו של חברו המלכשת בהכבוד, בידיים ממש ועל כן גדול עונו מנשוא וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה שאפילו בהרמת יד נקרא רשע. וזה שאמר רבותינו זכרונם לברכה, המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא כי עקר בחינת העולם הבא הוא בחינת הכבוד, בחינת והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך הנאמר על נפשות הצדיקים לאחר הסתלקותן שהצדיקים הוזכין בסתלקים בעת מיתתם לתוך הכבוד שהוא לבוש ושרש הנפש ועל ידי זה זוכין בעולם הבא למה שזוכין, כי אי אפשר לבוא לחי' עולם הבא כי אם על ידי שנכלל נפשו בתוך בחינת כבוד ה' שלשם נאספין נשמות הצדיקים בבחינת כבוד ה' יאספך כנ"ל (כי אף על פי שבתורה הנ"ל נאמר שזה הענין אינו טוב כשהנפש נסתלקת על ידי הכבוד כונתו שצריכין לשמר את עצמו כשבא הכבוד שלא תסתלק הנפש בלא עתה חס ושלום, אבל כשבא עת פקדת האדם למות בודאי היא טובה וזוכה גדולה להאדם כשזוכה שתסתלק נפשו לתוך הכבוד בבחינת כבוד ה' יאספך, שזה נאמר על הסתלקות נפשות הצדיקים, אשרי להם) ועל כן המלבין פני חברו וכו' שפוגם בכבוד ישראל חברו. ובשפוגם בכבוד ישראל פוגם בכבוד ה' יתברך פי' קדשא בריך הוא וישראל ואוריתא כלא חד, כי ישראל הם כבודו יתברך, כמויבא במקום אחר (תורה ויקרא עז), וכמו שכתוב, על ישראל גאֹתו. שגדלו וגאֹתו וכבודו יתברך הוא על ישראל. ועל כן זה המלבין פני חברו שפוגם בכבוד על כן נפרע מדה כנגד מדה אם אינו מפסיק חברו שגם לעתיד אינו זוכה שתכנס ותכלל נפשו בתוך הכבוד ועל ידי זה אין לו חלק לעולם הבא, כי אי אפשר לזכות לעולם הבא כי אם על ידי בחינת כבוד ה' יאספך פי' ידוע, כי זה סוד חלוקת דרבנן שהוא בחינת הכבוד שבו מתלבשת הנפש לחזות בנעם ה' וכו'. וזה שאמר רבותינו זכרונם לברכה, המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא, כי זה המתכבד בקלון חברו שרוצה לקח לעצמו כבוד על ידי קלון חברו על ידי זה וזה נטל ממנו, כי הכבוד בורח ממנו ואינו זוכה שתכלל נפשו בכבוד העליון שבו נכללין נפשות הצדיקים בבחינת כבוד ה' יאספך כנ"ל ועל ידי זה אין לו חלק לעולם הבא כנ"ל:

י"ד ידועים דברי האור ישראל (סלנט) שקשה לברוח מן הכבוד כיון שהיא מידה הנוהגת רק לגבי עצמו ואילו לגבי חברו להפך כמאמר חז"ל אבות ד' איזהו המכובד המכבד את הבריות. וכן בגמ' סוגיה לעושר לכבד את האשה ויש מצות כבוד אב ואם ות"ח ותלמידי ר"ע מתו על שלא כבדו זא"ז. ובחוש רואים כשם שהזיון הוא אבק הרציחה כידוע כן השבח יכול להחיות מתים ממש שאדם שבור ומיואש אפשר להחיות אותו מאד ע"י שמוצא בו שבחים וכמבואר בתורה רפב.

צ"ע כיון שהכבוד מלכים כל כך מגונה וצריך לברוח ממנו כי בקל מביא לגאווה. שהיא מפסידה החכמה כדאיתא בגמ' פסחים אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ומנתקת מהקב"ה כדאיתא שהקב"ה אומר עליו אין אני והוא יכולים לדור בעולם (סוטה ה. ערכין טו). מדוע לא מתחבב המכבד את חברו על לפני עיוור לא תתן מכשול. ועוד מכשול הנורא מהכל כנ"ל.

סוגיית לפני עיוור במידות המחלוקת בזה שהרוב פוסקים שלא עובר, וע"ש בשם הגר"י סלנטר שא"א שיהיה לפני עיוור במדות שהרי אמרו איזהו מכובד המכבד את הבריות ואע"פ שהשני נענש על שמקבל כבוד. אבל בפלא יועץ ערך הילול כתב שכן עובר על לפני עיוור. אבל צדיק גדול שביטל חומרייתו יש חיוב גדול לכבדו ואין בזה חשש כלל/י^ט

ט. מבואר שכל ימיו נהג בכשרות ותמימות, ואזי בסוף ימיו מעלים אותו לגדולה כזו שלא עומד בנסיקין ומאבד חלקו, וצ"ע מדוע דווקא זה הניסיון שמעמידים אותו בזה? אולי כי בלבו כן נכסף לזה ומוליכין אדם בדרך שרוצה לילך, ולכן נקט רבנו לשון שבסוף ימיו זוכה לזה אע"פ שלמעשה זו לא זכות אלא חובה.

י. צ"ע האם מפסיד חלקו לעוה"ב גם כשמקבל כבוד רק לפי מדרגתו ולא יותר? ואולי זה החילוק בין שתי הגרסאות במסכת דרך ארץ פ"ט שנא את המכבדך, סתם, או דווקא יותר מדאי. אבל עיין ספר חסידים פד משמע שכל כבוד שנהנה ממנו. ונ"ל דעת רבנו שבאמת כשמקבל כבוד לפי מדרגתו לא מנכים לו מזכויותיו אבל הוא בסכנה גדולה, להתגאות והתנשא ולהקפיד על כבודו. ואם הוא כשר ותמים כנ"ל אזי אע"פ שעמד בנסיקין אעפ"כ כיון שלא ברח מהכבוד ובסתר לבו היה נכסף לכבוד גדול יותר, לכן מעמידים אותו בנסיקין הרבה יותר קשה שהוא בחר בו שהרי לזה נכסף להחשב צדיק גדול.

יא. בתורה קלא מבאר סכנת קבלת כבוד, שאז הוא נשקל בכף המאזנים, ואם לא יקבלו כמו שצריך אזי אפשר שיסתלק, ובפשטות הכוונה גם להמגיע לו, שאם לוקח לעצמו ומתנשא, ונדמה לו שמגיע טובת הנאה בגלל חשיבותו, הרי זה חולק לעצמו כבוד שמים והיא סכנה. וצ"ע כשחולקין לו כבוד שלא מגיע לו. האם שייך להעלות אותו.

יב. עיין תורה סא אות ב' יש מנהיגים שנוטלין גדולה לעצמם ונקראים רבי ולא יודעים להנהיג אפילו את עצמם ומכ"ש אחרים, ואומר רבנו שהם עצמם לא חייבים כל כך, כי יש להם יצה"ר גדול להנהיג העולם, אך צריך לשמור שלא ליתן להם תוקף ועז, כי המסמיכים אותם יתנו דין וחשבון על כך. בקיצור ל"מ הוסיף שהם רודפים אחר ההתנשאות. ומבואר שאעפ"כ אינם חייבים כל כך, כי יש להם יצה"ר גדול. א"כ מדוע כאן אע"פ שהוא נוהג בתמימות וכשרות מפסיד חלקו לעוה"ב.

יג. רבנו מדבר באדם שבאמת הוא איש כשר פשוט ואינו צדיק שראוי לכבוד של צדיק מפרסם. צ"ע מה הגדר של מי שכן ראוי לכבוד של צדיק, שזה אינו ראוי. ונראה לבאר עפ"י תורה ו' אם זוכה לכבוד אלקים הוא צדיק ואם זוכה לכבוד מלכים הוא איש פשוט. והחילוק הוא שכבוד אלקים הוא מתקבל ולא חוקרים אם מגיע לו כי בעצם הוא כבוד שמים, אבל כבוד מלכים חוקרים אם מגיע לו כי הוא לא כבוד שמים. אולי כבוד ראוי הוא אור עליון המתלבש בכבוד של בני אדם והוא כבוד אלקים כפי הביטול שלו להקב"ה/י^{טו} (עיין תורה קעב כבוד חכמים ינחלו כי החכמה מאין

ובאמת נחלקו האחרונים אם שייך לפני עיוור במידות. עיין שו"ת תורה לישמה סימן שע שהוכיח מקדושין לב. וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול אחזי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מבשול דחמיל ליה ליקריה דצ"ע אמנם ניצל מלעבור על כבוד אב אבל נכשל בכעס עצמו אלא מכאן שאין לפני עיוור בכעס. ובספר חובת אדם בעולמו כתב שכן יש להוכיח דעת הגר"ס הנ"ל מהנ"ל שאע"פ שצריך לברוח מכבוד יש מצוה לכבד. עוד עיין אורחות צדיקים הובא בראשית חכמה כשתרצה להתחבר לאדם הכעיסהו ואם יודה לך האמת בשעת כעסו התחבר לו ואם לאו לאו. משמע שלא חששו לפני עיוור. לעומת זה עיין פלא יועץ ערך הילול שהמשבח את חבריו באופן שיכול להביאו לגאווה עובר על לפני עיוור, וצ"ע. (ובספר חובת אדם בעולמו הנ"ל כתב ליישב שאין מחלוקת והגר"ס דיבר שמכבדו באופן שלא מחוייב שיתגאה ע"י, אבל הפלא יועץ דיבר באופן שבדאי יתגאה כגון שיועד בו שרודף כבוד. ועיין תורה ד' אות ז' שלא צריך להגיע לרודף כבוד אלא כל אחד זה מן הנמנע שלא יבוא לגאות כשמשבחים אותו. ועיין ערובין יח: שאין אומרים כל שבחו בפניו ופירש מהרש"א שמה יתגאה דלא כפרש"י שנראה כמחניף וכן איתא בב"ר לב ג' ומהר"ו שם פירש כהמהרש"א הנ"ל משום גאווה והעץ יוסף כפרש"י. ולכאורה אפ"ל שנחלקו בזה בעצמו אם יש לפני עיוור במידות. עוד אריכות בזה עיין ספר אדרת תפארת (לר' אברהם דורי) ח"ה סימן סב בעיקר בסופו.

גם יש הרבה מעשיות מצדיקים שנוהרו בזה, ראה בשי"ש ק"ד אות קא וח"ו אות שסא שבאומן נהגו שלא לתת תארי כבוד כלל. ובקעלעם אפילו את הראש ישיבה לא היו מכבדים בקימה. ועיין חיי מוהר"ן סימן תקיא שרבינו שרצה לקנות תפילין מסופר צדיק ונוהר לבקש ממנו בלא שיבין הסיבה. כדי שלא להכשילו בגאווה. וכן בשי"ש ק"ג רפד שאנ"ש רצו לכנות את תלמיד מוהר"ן נחמן טולטשינער בשם רבי ומוהר"ן בעדינות דחה וביאר בנו רב"נ שמוהר"ן חשש שיפול ע"י לגאווה. ועיין מהרש"א ערובין יח: טעם שאין אומרים כל שבחו של אדם בפניו כדי שלא יפול לגאווה מבואר שמקצת שבחו כן מותר וגם אינו מיותר. אלא יש בו תועלת לחיזוק. ועיין חיי מוהר"ן סימן תקפב כשקבלה בת רבינו מכתב חיזוק מאביה בכתה כי הבינה שהיא במדרגה נמוכה. ועיין מסכת כלה סוף פ"ד שנא את המכבדך. ובמסכת דרך ארץ זוטא פ"ט פירש הטעם שלא תתמעט חכמתך וכנראה עפ"י פסחים סו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת וצ"ע שלא פירשו (עפ"י סוטה) כי על בעל גאווה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם כנ"ל. שזה חמור יותר.

ונ"ל עפ"י תורה לו אות ז' שכיון שהנפש שרשה בכבוד לכן ע"י שמשבחים אדם מתגלית נפשו ותורתו ומתחזקת וכן מצינו אפילו אצל צדיקים שע"י ששיבחו אותם אמרו תורה נפלאה וגבוהה יותר עיין תורה קכו. וכל שכן אצל אנשים פשוטים שחיזוק ע"י כבוד יכול להחיותם וכן מבואר בתורה ז' תנינא שלדרי מטה צריך להראות מלא כל הארץ כבודו כדי לחזקם ולעודדם. וכמו שהמבזה אדם עובר על אבק רציחה הרי המכבד יכול להחיות מתים.

י"ד עיין חיי מוהר"ן אות תקנ"ג – ופעם אחת שבת אָחָד מִתְלַמְּדֵי שֶׁל צָדִיק אָחָד בְּפָרְסֶלֶב, וְרַבְּנוּ זְכָרֵנוּ לְבָרְכָהּ לֹא הָיָה אֶזְבִּיתוֹ וּבְשָׁחֹר לְבִיתוֹ סָפְרוּ לְפָנָיו זְכָרֵנוּ לְבָרְכָהּ מֵעַנֵּן זֶה וְשָׁאֵל אִם נִהְיָנוּ בּוֹ כְּבוֹד פְּרָאִי לוֹ (אָף עַל פִּי שְׁהָאִישׁ הָהָא לֹא הָיָה מְפָרְסֵם כֹּל כֵּךְ בְּעוֹלָם) וְאָמַר אֶזְבִּישׁ בְּשֶׁר פְּזָה לֹא יִסְפִּיק לְנִהְיָ בּוֹ כֹּל הַכְּבוֹד שֶׁבְּעוֹלָם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְאֵת יִרְאִי ה' יִכְבֹּד:

^{טו} ליקוטי הלבבות או"ח הלבבות נטילת ידים לסעודה וביציעת הפת הלכה ו אות סו – פי באמת זה הצדיק שצריך להאיר הדעת הקדוש בעולם בודאי ראוי שיהיה לו כל הכבוד שיבואו כל ישראל אליו לכבדו כדי שיוכלו לקבל ממנו תורה ודעת על ידי זה. פי שרש התורה

רבנו מספר כאן על אדם תמים וכשר הראוי להוראה ונתמנה לרב ונהג בכשרות כל ימיו, אעפ"כ בסוף ימיו מעמידין אותו בניסיון קשה ומסוכן, כדי לבחון את כל עבודתו שעד כאן, האם הייתה באמת לשם שמים לבד.

מ"י שנוהג רבנות בכשרות ובתמימות כראוי ומעשיו לשם שמים ולא לכבוד עצמו, אבל כיון שלא זכה לביטול חמירותו לא זכה לכבוד אלקים אלא לכבוד מלכים, ונכנס בו קצת גאווה מהכבוד שנותנים לו תלמידיו, על כן **ע"ז זוכה** ^(כ) **שיעלה לגדולה לסוף ימיו**, דהיינו כיון שלא השתדל מספיק לברוח מהכבוד, לכן מעמידים אותו בניסיון קשה, **וכל מה שנחשב לגדולה באותו הדור**, שלזה מסתמא הוא נכסף, **הוא עולה לגדולה זו, כגון בדור הזה** ^(כא) **שעיקר הגדולה והכבוד הוא כשמחזיקין אותו לצדיק מפורסם, אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפורסם גדול** ונחשב לו זכות אע"פ שבאמת הוא הפסד גדול, כנראה כי בלבו היה נכסף לזה. ואז הניסיון שלו גדול יותר, כי עד עתה כבדוהו לפי מה שהוא, וגם אז היה סכנה כמבואר בתורה קלא ^(כב), אבל מעתה כדי שלא לאבד את הכבוד הזה, צריך לנהוג שקר, והסכנה גדולה הרבה יותר, ואם יסכים לצביעות הזו ^(כג), נמצא שבודאי לוקח את הכבוד לעצמו, שהרי מציג עצמו צדיק גדול, **אף שבאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט** שאין בכוחו לשמוע שבו מכלי להתגאות, ואין בכוחו לנהוג שררה לשם שמים לבד, ובעצמו עדיין צריך רבי ללמוד ממנו שפלות וענוה ^(כד). וזהו דאיתא באורחות חיים להרא"ש לא תעלה במעלה שאינה ראויה לך ^(כה):

ואם מניח לבני אדם לעשותו מפורסם יותר ממה שהוא, נמצא מקבל כבוד יותר מהראוי לו, אזי מפסיד **ונותנין לו שכרו קודם שיוצא מן העולם** ^(כז) דהיינו שהכבוד שנעשה מפורסם במה שאין בו ^(כז), הוא כבוד שחולקים לו מכבוד הקב"ה, ומכבוד שהיה מוכן לו להכלל בכבוד הקב"ה, כמבואר בספר חסידים סימן פד ^(כח)

^כ **צ"ע כי לפי הסיים** לא מובן מדוע נקרא זכות. ואולי רמז בזה שבסתר לבו הוא נכסף לזה, לכן נחשב שזכה במה שרצה כי בדרך שרוצה לילך מוליכין אותו.

^{כא} **צ"ע באיזה דור**, זה לא היה כ"ך? גם צ"ע עיין חיי מוהר"ן את תע שעכשיו עיקר התאוה היא של ממון והנהגות העולם ע"י שיהיה לו ממון רב וינהיג העולם בכבוד זאת התאוה גדולה מניאוף וכו' ע"ש.

^{כב} **והיא סכנה גדולה** כמבואר בתורה קלא שאם יפגום בכבוד כחוט השערה יוכל להסתלק ח"ו ע"ז. וכן מבואר בתורה סז עה"פ כבוד ה' יאספך. ועיין תורה קצד שהיא שטות ודומה לשר המלך המקבל לעצמו את כבוד המלך בפני המלך.

^{כג} **ובמעט לא מצינו** מי שבכוחו לעמוד בניסיון הזה והוא כחיבוק הדב, כי אין לך אסיר גדול יותר ממי שמכבדים אותו, שנעשה מכרח להתנהג כמו שמצפים ממנו אלה שמכבדים אותו. ורק מי שמרגיל עצמו לברוח מכבוד ולא חושש מביזיונות אולי בסוף ימיו יזכה להנצל מנסיון כזה אם יבוא לו.

^{כד} **עיין כל זה בתורה סא.**

^{כה} **אורחות חיים להרא"ש** אות פח – ^(ל) אל תרדוף אחר הכבוד ^(ל) ולא תעלה במעלה שאינה ראויה לך –

והגר"ח קנייבסקי – ציין שם עוד מקבילות בחז"ל – ^(לג) אל תרדוף אחר הכבוד – דרך ארץ וזוטא פ"ב אל תרדוף אחר הכבוד ושם פ"ט שנה את המכבדך ובעירובין י"ג: כל הרודף אחר הגדולה הגדולה בורחת ממנו ובאבות פ"ד הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם ושם פ"ו אל תחמוד כבוד ובצוואת ר"א הגדול אל תרדוף אחר השררה. ^(לד) ולא תעלה במעלה שאינה ראויה לך אדר"נ ספכ"ה רד ממקומך שתים ושלש מעלות ושם מוטב שיאמרו לך עלה משיאמרו לך רד ובאבות פ"ו אל תבקש גדולה ובפ"ב שנה את הרבנות ובפסחים פ"ז: אוי לה לרבנות שמקברת את בעלי' ובסוטה י"ב: מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שנהג עצמו ברבנות ובמשלי כ"ה במקום גדולים אל תעמוד ובברכות ס"ג. באתר דאית גבר תמן לא תהוי גבר ואפי' בשוין. ובירושלמי סוף שביעית האי מאן דחכים חדא מכילתא ומכבדין ל' בגין שתים בעי למימר להון לית אנא חכים אלא חדא מובא בר"ש שם וצ"ע דבחולין צ"ר ב' אמרי' איהו דאטעי אנפשי' ויש לחלק. וביק"ר פ"א ה' אל תעלה שיאמרו לך רד. ודא"ז פ"ט אם גדלת עצמך בפני חברך הקב"ה משפילך. ובאדר"נ פ"א מלמד שלא יניח אדם עטרה מעצמו בראשו כו'. ובספרי בהעלתך פצ"ט ומה עזיהו כו' המתכוין ליטול גדולה בשביל כבוד עצמו כו' ע"ש. וביר' פסחים פ"ו כל ימי הייתי בורח מן השררה, עכשיו שנכנסתי כו'. ועיין מנחות קט ב' (אחרי המעשה בחוניו ושמע' אחיו אמרו חכמים ומה זה שברח ממנה כך המבקש לירד לה על אחת כמה וכמה) ועי' שמ"ר פרשת יתרו פכ"ד באריכות

^{כז} עיין ספר חסידים סימן פד

^{כח} **ולקמן מבואר** שהחיד"א למד בספר חסידים שגם הכבוד שמקבל על מה שיש בו מנוקה מזכויותיו לעוה"ב.

אבל מרבנו כאן משמע שדווקא הכבוד על מה שאין בו.

^{כח} **בספר חסידים** אות פ"ד אל תשמח לבך אם יכבדוך כי לפי הכבוד וההנאה שיש לו בעוה"ז על מעשיו מנכים מזכויותיו בעוה"ב. וכתב ע"ז החיד"א זצ"ל שם בפירושו ברית עולם – אוי לעינים שכך רואות דרבינו מיירי באדם גדול שראוי לכבוד ונב"ה לו ינכ"ה מזכויותיו לעוה"ב ומי שמכבדין אותו יותר ממה שראוי ולא עוד אלא שמבקש הכבוד מה ישאר לו לעוה"ב וענוש יענוש ומי שיש לו לב יפנה עצמו לחשוב בעניינים אלו וישפיל עצמו אולי ירחמו עליו מן השמים ויזכה לעוה"ב וכו'.

עוד בספר חסידים – סימן פט אם ישבחוך בני אדם במה שאין בך, דאג.

ועיין מסכת כלה פ"ד וכן במסכת דרך ארץ פ"ט שנה את המכבדך. עכ"ל. משמע כל כבוד אפילו על מה שיש בו, ובאמת ראיתי מגיהים שנה את המכבדך יותר מדאי.

שמנקים לאדם מזכויותיו על ההנאה מכבוד, ואח"כ וכו'. מוהר"ן לא רצה לומר את כל האמת, אבל מקובל מרבי לוי יצחק זצ"ל/כ"ט שההשמטה היא – ואח"כ דוחים אותו לגמרי מעוה"ב.

כידוע כל הלומד תורה זו עומד משתומם, ותמה היכן הצדק? היתכן שעל ידי ניסיון כל כך קשה וכל כך שכיח מאבדים את כל העולם הבא. אבל כנראה התמיהה נובעת מבורות, בגודל פגם הנהנה מכבוד, ובגודל החיוב לברוך מהכבוד, דהיינו דווקא כבוד מכל התאוות, אע"פ שכולם נגועים בו, וכל מי שמקבל יותר כבוד יותר נגוע בו (כמו שאומרים "שיש לו טעם של עוד") בבחי' משביעו רעב.^ל ודווקא הכבוד נדמה לעולם הכי פחות נורא מכל התאוות. וגם כשמדברים מזה נדמה שזו הגזמה.

אבל באמת זה לא חידוש של רבנו, אלא שרבנו דיבר מזה יותר מכולם,^{לא} ולהזהיר מקבלת כבוד וכ"ש פרסום של שקר.

כאמור לעיל יש משנה בשתי מסכות קטנות מסכת כלה ומסכת דרך ארץ בשתייהן אמרו חז"ל שנה את המכבדך. הלא דבר הוא, היתכן? והרי "כמים הפנים לפנים", וכיצד אשנא את אוהבי המכיר בערכי?

אבל ראה ספר חסידים אות פד שכתב "לפי הכבוד וההנאה שיש לו בעוה"ז על מעשיו מנכים מזכויותיו בעוה"ב". וכתב על זה החיד"א זצ"ל שם בפירושו ברית עולם – אי לעינים שכך רואות דרבינו מיירי באדם גדול שראוי לכבוד ונכ"ה לו ינכ"ה מזכויותיו לעוה"ב, ומי שמכבדן אותו יותר ויותר ממה שראוי, ולא עוד אלא שמבקש הכבוד, מה ישאר לו לעוה"ב? וענוש יענוש, ומי שיש לו לב יפנה עצמו לחשוב בעניינים אלו, וישפיל עצמו, אולי ירחמו עליו מן השמים ויזכה לעוה"ב וכו'.

ובמדרש תנא דבי אליהו רבה פרק ל' – שרשב"ג יצא ליהרג על קידוש השם בעון שדרש ברבים ונהנה בכך. (הובא גם בספר חסידים אות ח' ואבות דרבי נתן פרק לח אות ג')

הרי שדברי רבנו כבר נאמרו לפניו בפירוש.

ונראה לבאר עפ"י המבואר בתורה סז ובלק"ה (חובל ג' ב') ששרש הנפשות הן בכבוד ה', ואל הכבוד הן נאספות כשמגיע זמנו של אדם, כמ"ש כבוד ה' יאספך. והכבוד הוא החלוקה דרבנן של האדם, דהיינו עיקר הלבוש והכלי לכל שכר עולם הבא, אבל מי שנהנה מכבוד בעוה"ז, כבר לקח לעצמו את הכבוד האמור לאסוף אותו, ואת הכבוד שבו אמור להכלל בעוה"ב וממילא אין לו עוה"ב.

כתיב (ישעיה מג) לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתי, דהיינו שכל העולם נברא כדי לגלות כבוד ה', ושורש כל התורה הוא כבוד ה' (תורה סז אות ה'), וכל עבודת ה' שלנו היא לגלות מלכותו ית' וכבודו (סוף תורה עד), אבל כשאדם חולק לעצמו מכבוד שמים, במקום למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד שמים, זה הפך כל כוונת הבריאה. וראה תורה צד שכל אחד מישראל עד כמה שמרבה בכבודו ית' כך נעשה לבוש לכבודו.

ואולי גם אפשר לבאר כי כבוד הוא הנאה רוחנית מעין עוה"ב, וזה הטעם שזקנים שכבר אין להם תאוות עוה"ז כאכילה וניאוף ואפילו הרדיפה אחר ממון, אבל תאוות כבוד נשאר/ל^ב עד הרגע האחרון ואחריו/ל^ג. ומגודל

^{כט} שמעתי בשם רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל

^ל וכדאיתא בירושלמי פסחים פ"ו הל"א – אמר רבי ישוע בן יושע בן קבסיו כל ימי הייתי בורח מן השררה עכשיו שנכנסתי כל מי שהוא בא ומוציאני בקומקום הזה אני יורד לו. מה הקומקום הזה כוונה ומפציעו מפחם בו כך אני יורד לו.

מספרים שבראשית הנהגתו של הרה"ק ה"פני מנחם מגור ז"ע, נכנס אליו יום אחד הגאון הגדול רבי חיים קרייזווירט זצ"ל רבה של אנטווערפן, התנצל לפניו ה"פני מנחם" ואמר: מ'זאגט מיך מזל טוב – "שררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם!" (הוריות י'): [אומרים לי מזל טוב, הרי זו עבדות ולא שררה...] והרבי המשיך ואמר "די גמרא זאגט (גיטין מב.) 'עבד של שני שותפים', איך בין א עבד פון צען טויזנט שותפים" [הגמרא עוסקת בדין של עבד לשני שותפים, והלא אני עבד לעשר אלף שותפים] נענה לו הרב קרייזווירט "גערער רבי, כל ההתחלות קשות, מכאן ואילך יערב לכם" (רש"י שמות י"ט, ה' ד"ה ועתה) החזיר לו הרבי על אתר "אנטווערפענער רב! פון 'כל ההתחלות קשות' האב איך נישט מורא, פון מכאן ואילך יערב לכם' פון דעם האב איך מורא!" [אינני חושש מהקושי של 'ההתחלות', אני חושש מה'יערב לכם' מהמתיקות של ההמשך].

^{לא} **אולי לבד מתנועת המוסר** של קעלעם לפני מלחמת העולם השנייה, שאצלם נהגו שלא לקום אפילו לפני הראש ישיבה. ומספרים עליהם שנהגו לבזות עצמם בכל מני דרכים כגון לבקש לקנות מסמרים בבית מרקחת. והיא משנתו של רבם כמבואר בחכמה ומוסר של רש"י מקעלם (ח"א דף י"ט) שעוה"ז הוא בית מלון יקר בגלל כל שבח ותהלה שהאדם קבל בעוה"ז יגידו לו בעוה"ב "עדיין אתה מצפה לתשלום נוסף הלא כבר קבלת שכר!"

^{לב} **ראיתי מליצה על מאחז"ל ערובין יג:** כל המחזור על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו. שמקשים נמצא שלשניהם אין כבוד, כי האחד בורח מהכבוד השני הכבוד בורח ממנו, ותרצו שבגיל הזקנה כשכבר אין כח לברוח אזי הכבוד משיג זה שברח מממנו כל חייו, ועל זה אמרו באבות הקנה ותאוה והכבוד מוציאם טת האדם מן העולם, בילדותו בעיקר הקנאה וכשמתבגר בעיקר בתאוה ובזקנותו נשאר רק הכבוד שמוציאו מהעולם.

^{לז} **עין שיש"ק ח"ב** סימן קה שאמר שגם למת יכול להיות גאוה מהליותו היפה... דהיינו שאע"פ שהוא מת יהיה לו הרהורי גאוה וכבוד. והמעתיק שם ציין לתוס' סנהדרין מו: (ר"ה קבורה) שלמת יש בזיון אם שוכב על מיטה שלא לפי כבודו ובזה מתכפר לו ע"ש.

צער הבושה שבעולם הבא, אפשר ללמוד על הכבוד, כי ידיעת ההפכים אחת, ומובא שצער הבושה למעלה גדול מצער הגהנום, וזה הטעם כי שם עיקר הוא הכבוד.

והביאור אולי כי בעולם ההפוך (עוה"ב ששם עליונים למטה וכו') תיחיה הארת החכמה עילאה (שהיא הכבוד עליון כמבואר בתורה ה' אות ה') לא כמו כאן הרגשת אפסיות (כח מה, מה כוחי), אלא הרגשת חשיבות בעצם, ולא חשיבות יותר ממישהו אחר, אלא מעצם תענוג השגתו ית' והתכללות בו, ונכווה מחופתו של חברו, הוא בחי' קנאת סופרים, ולא בושה. וצ"ע עיין מזה בסוף תורה בא.

עד כאן חברותא לעיון בתורה רלו

בעניין איש כשר ותמים כל חייו ובסוף ימיו מקבל כבוד גדול ומפיל אותו בעין זה ראה בשיחות מוסר לר' חיים שמואלביץ מאמר פב בלק תשלב בענין זמרי בן סלוא שהיה בגיל מאתיים חמישים כשהגיעו ישראל לשיטים בערבות מואב, (סנהדרין פב: ומהרש"א שם) ומבואר שם בעמוד א' ששבט שמעון באו לנשיאם זמרי ואמרו לו הם דנין דיני נפשות ואתה יושב ושוקק? מה עשה, הלך וקיבץ כ"ד אלף מישאל והלך אל כוזבי בת צור וכו'. הפירוש שאמרו לו "הם" משה ואהרן הצעירים האלה דנים נפשות, ואתה הזקן מכולם בהפרש גדול בנו של שמעון בן יעקב יושב ושוקק? דהיינו שע"י שנגעו בכבודו נפל לשאול תחתיות של כוזבי. והרי דוגמא להמבואר כאן, שאדם שזכה להיות מנהיג שבט כשר ותמים במשך שנים רבות ובסוף ימיו בגיל מאתיים חמישים שנים (אחרי שזכה לעבור מאתיים ועשר שנים גלות מצרים ועוד ארבעים שנה במדבר) באו אנשי שבטו וכבדוהו בכבוד גדול, שהחשיבו אותו גדול הדור יותר ממישה ואהרן, ובזה נפל ואיבד הכל.

עיין שיש"ק ח"ד אות קעז שבברסלב נהגו שלא להספיד וכמנהג הבעש"ט. ומסתבר שהטעם לזה כנ"ל שעד הקבורה עדיין יש חשש לגאווה אלא שצ"ע מדוע לא הספידו אחרי הקבורה. ואולי כי המנהג להספיד לפני הקבורה בבית הלוויות אחרי הטהרה, אבל אחרי הקבורה כבר מנחמים ובבית האבל בוודאי מספידים.

מבואר שרק עד הקבורה שייך גאווה וצ"ע מדברי הבן יהוידע משמע שאפילו בבית דין שמעלה שייך גאווה, עיין **עבודה זרה** דף ה. העושה מצוה אחת מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב, וכל העושה עבירה אחת מלפתו ומוליכתו ליום הדין. עכ"ל. **מבואר** שהמלאך שנברא מהמצווה רץ לפניו להעיד עליו בבית דין של מעלה ואילו המלאך שנברא מהעבירה אוחז בו והולך עמו לבית דין. ועי"ש בן יהוידע וז"ל שם- נ"ל בס"ד הטעם כי אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו, לכן מקדמתו כדי שתאמר כל שבחו של אדם בפניו, אך המשחית שנברא מהעבירה אדוק עמו כדי שיעיד על כל רעתו בפניו: עכ"ל. דהיינו שכיון שלא אומרים כל שבחו של אדם בפניו לכן המלאך הטוב רץ לפניו לבית דין כדי שיוכל לומר שם את כל שבחו, לפני שהוא יגיע. טעם שלא אומרים כל שבחו של אדם בפניו עיין עירובין יח: פרש"י שנראה כמחניף אבל המהרש"א כתב כדי שלא יתגאה, ורק לגבי הקב"ה לא אומרים כל שבחו דנראה כמחניף. נמצא מבואר ששייך גאווה גם בעולם הבא, שהרי לא מסתבר שהמלאך הנברא מהמצווה יחניף בבית דין של מעלה לזה שברא אותו, אלא בוודאי הטעם הוא כדי שלא יתגאה. אמנם צ"ע מה שייך גאווה שהיא שקר, בעולם האמת.

וראיתי בשיחות מוסר לרבי חיים שמואלביץ מאמר פב שמביא ראייה מכתובות עז: שגם בג"ע שייך גאווה מסופר שם על רבי יהושע בן לוי שנכנס לג, ורשב"י שאל אותו אם נראתה קשת בימיו ואמר שכן א"ל רשב"י א"כ אין אתה בר לואי והגמ' שם אומרת שבאמת לא נראתה הקשת בימיו אלא שלא רצה להחזיק טובה לעצמו. הרי שחשש מגאווה אפילו בג"ע.

ל"כ בנ"ל בשיש"ק ח"ה תסו שצער הבושה חצי רגע הוא כל כך נורא שהאדם מעדיף לחזור בגלגול, אע"פ שהבושה ודאי מתקן ואילו גלגול ספק.